

IZJAVA SVJEDOKA

Ova je izjava otipkana u petak, 27. ožujka 1998, u Regionalnom stožeru UNMBiH (Misija Ujedinjenih naroda za Bosnu i Hercegovinu) u Banjaluci. (Izjavi su 30. srpnja 1998. priloženi dodaci kako bi se pojasnili određeni dijelovi).

Zovem se Alun Roberts. Od sredine rujna 1993. do kraja listopada 1995. bio sam časnik za tisak i informacije UN-a u sklopu zaštitnih snaga Ujedinjenih naroda (UNPROFOR-a), u Sektoru jug, u dijelu Hrvatske koji se zove Krajina, s bazom u Glavnom stožeru Sektora jug u Kninu. Dakle, bio sam nazočan tijekom cijelog sukoba između Hrvatske i Krajine: krhki sporazum o prekidu vatre od ožujka 1998., posljedice sankcija na ljude u Sektoru jug, a također sam bio nazočan mnogim pregovorima, bilo da se radilo o vojnim pitanjima u vezi s prekidom vatre, bilo da se radilo o političkim pregovorima na kojima se pokušavalo doći do rješenja prihvatljivog za obje strane (Hrvatska vlada i srpske vlasti u Kninu samoproglašene RSK /Republike Srpske Krajine/. Kao časnik za tisak i za informacije UN-a vidio sam posljedice hrvatske ofenzive na Medački džep, nedaleko od Gospića, u rujnu 1993. godine. Ono što je još značajnije, bio sam svjedok iz prve ruke hrvatskoj ofenzivi "Oluja" u kolovozu 1995.

Tijekom napada na Knin u sklopu akcije "Oluja", moj je zadatak bio predstavljanje onoga što smo mi djelatnici Glavnog stožera Sektora jug, vidjeli kako se događa. Nadalje, trebao sam ustrajati u tome tijekom tjedana koji su slijedili, kada su organizirani stalni paleži, sustavno pljačkanje, rekao bih širokih razmjera, bili stalna pojava, kao što su bila česta pojava namjerno lišavanje života i ubojstva. U brojnim sam prilikama na osnovu tijela koje sam osobno vidio, nekad nekoliko sati poslije incidenta, mogao zaključiti da su ubijene starije osobe, sve u civilnoj odjeći. Sličnu sam situaciju vidio, ali na jednom konkretnom području, nedugo nakon što sam stigao u Sektor jug, u rujnu 1993., kada sam u blizini crte bojišnice, nakon hrvatskog napada na Medački džep, blizu Gospića, vidio da je ubijeno oko 100 ljudi iz tri mala sela. Svi su skoro bili stariji civili, a osobno sam vidio u Medaku sagorjele ostatke dvojice ljudi.

Budući da sam u vrijeme napada u UN-ovom Sektoru jug bio već dvije godine, dobro sam znao gdje su aze mnoga sela i zabačne lokacije. Ovo je bilo veoma korisno brojnim istragama za tisak do kojih je došlo tijekom napada kao i tijekom narednih tjedana. Kao prvo, važno je spomenuti da se akcija "Oluja", vojni napad hrvatskih oružanih snaga, nije sastojala samo od bombardiranja vojnih ciljeva. Granatirane su isto tako i civilne zgrade.

Pod "vojnim ciljevima" podrazumijevam zdanja i lokacije koje imaju potencijala da uzvrate granatiranje ili napad. U Kninu bi takvi vojni ciljevi mogli biti.

- (a) Vrhovni štab vojske "RSK", pored zgrade vlasti "RSK", nasuprot autobusnom/željezničkom kolodvoru (tamo su prije bili uredi visokih političara "RSK", koji su u proljeće 1995. preseljeni u svježe preuređenu zgradu "Bijele kuće", iza glavne ulice).

- (b) mjesto gdje se skladištilo oružje, mislilo se da je bilo u blizini nogometnog igrališta, nedaleko od centra grada ;
- (c) vojarna vojne komande "RSK", na oko kilometar od centra grada, duž glavne ceste u smjeru glavne škole (ako uzmemo u obzir da je autobusni/željeznički kolodvor bio centar Knina) ;
- (d) policijska postaja u Kninu s komandom, također oko jedan kilometar od centra grada, gotovo nasuprot vojarni Vojne Komande "RSK".

Iz vlastitog iskustva i iz onog što sam vidio rano ujutro u petak, 4. kolovoza 1995. mogu potvrditi da su izravno granatirane civilne zgrade u Kninu. Bio sam u svom stanu na trećem i posljednjem katu, blizu centra Knina s pogledom na nj u vrijeme prvog granatiranja. Ono je počelo skoro točno u 5:00 sati ujutro. Znam da su pogodne civilne zgrade, pošto smo iz stana, koji je bio na cesti što se penje uzbrdo iz glavne ulice, ja i obitelj s kojom sam živio prvo čuli a zatim i vidjeli kako u to rano jutaro padaju granate. Počelo je iz jednog pravca – s planine Dinare iznad Knina prema istoku. To je planinski lanac nad kojim je hrvatska vojska preuzela stratešku kontrolu napredujući po vrhovima s juga. Također sam mogao čuti a kasnije i vidjeti druga granatiranja koja su počela kratko nakon toga, a dolazila su s juga. Mislio sam da je to moglo biti iz pravca brda iznad Drniša, oko 20 km južno od Knina. Zvuk i miris eksplodiranih granata i spaljenog kordita kao da su dugo lebdjeli u zraku. Bilo je to strašno iskustvo. U jednom sam času pomislio da je samo stvar trenutka kada će granata pogoditi našu zgradu, budući da smo jasno mogli čuti grmljavinu granata koje su prolazile tik iznad našeg krova. Od grmljavine tih granata, koje su zaista prolazile vrlo blizu iznad nas, nakon koje bi uslijedilo nekoliko sekunda tišine prije nego što bi udarile i eksplodirale u blizini, srce bi mi skoro stalo u iščekivanju.

.....Prvo bombardiranje bilo je neprekidno i trajalo je najmanje sat vremena. Ja i obitelj s kojom sam bio u stanu bili smo jako uplašeni i potpuno ošamućeni od inteziteta tog neprestanog

granatiranja. (obitelj su činili moja stanodavka i njena sestra, muž njene sestre i njihov sin, dječak kome je bilo oko šest godina). Nismo se uspjeli ni odjenuti kako treba već smo zajedno plegli na pod u glavnom predvorju njihovog stana na drugom katu, ispod mog stana.

.....Pogodeno je nekoliko zgrada iza stana i u ulici u kojoj je bio stan. Nakon samo jednog sata, tijekom prve primjetne stanke u tom teškom i sustavnom napadu na Knin, popeo sam se stubištem nazad u svoj stan, te sam ležeći mogao vidjeti na cesti auto kako gori, kao i dio krova zgrade, s druge strane ulice, koji je također gorio. U zraku se jasno osijecao miris eksploziva. U centru grada sam vidio veliki požar, činilo se da je to bilo glavno skladište municije. Ono je bilo predmetom neprestanog granatiranja kao i Vrhovni štab Vojske Krajine. Međutim, mogao sam vidjeti i kako granate pogađaju civilne stanove i razbijaju staklo koje se rasipa po ulicama.

.....Prvi predah u neprestanom granatiranju trajao je otprilike dvije minute, prije nego što se nastavilo, iako je bilo više sporadično s trajanjem od dvije do tri minute. To je postao redoviti obrazac, od oko 6.15 sati ujutro da kasno ujutro – sporadično

granatiranje u trajanju od nekoliko minuta, kratak predah, a onda ponovo sporadično granatiranje.

.....U prilog tezi da glavni stožer UN-ovog Sektora jug nije bio obaviješten da će akcija "Oluja" početi 4. kolovoza u 05.00 možda idu sljedeće informacije: malo prije 05:00 sati, oko 04:45 sata, bio sam iznenađen što vidim minibus UN-a kako brzo vozi po sporednoj ulici u pravcu moje zgrade. Uz njega je vozio jeep UN-a. Nije stao vani i nisam imao vremena sići na ulicu. Očigledno je uspio pokupiti nekoliko djelatnika UN-a, međutim samo njih nekoliko.

.....Kasnije u bazi Glavnog stožera Sektora jug djelatnici prijevozne službe i administracija UN-a rekli su mi da je minibus bio prešao polovinu glavne ceste koja vodi prema bazi UN-a kada su pale prve granate. Rečeno mi je da je navodno jedna granata zamalo pogodila UN-ov minibus, preletjela preko krova i pala na cestu točno ispred njega.

.....Pitanje: Jedan vrlo visoki časnik (član prve delegacije UN-a u posjeti Kninu, samo nekoliko dana poslije napada) rekao mi je da su hrvatske vlasti na vrijeme, oko dva sata prije ofenzive, obavijestile Glavni stožer UN-a u Zagrebu, da će početi napad u 5:00 ujutro. Očito je ova vijest hitno prenesena Glavnom stožeru Sektora jug. Ukoliko je zaista upozorenje dano na vrijeme, zašto je Glavni stožer Sektora jug čekao samo 30 ili 40 minuta prije 5:00 sati da pošalje vozila UN-a u pokušaju da pokupe mnogobrojne međunarodne i lokalne civilne službenike koji su stanovali po Kninu?

(U Kninu je živjelo oko 200 međunarodnih i lokalnih službenika)

.....U oko 8:40 sati istog tog jutra, u petak, 4. kolovoza 1995., ispred mog stana pokupilo me je oklopni transporter UN-a. I dalje su padale granate, padale su nedaleko od zgrada centralne vlade i voske u Kninu, no isto tako i na stambene zgrade. Oklopnim transporterom pokupljena je i jedna civilna osoba, Gordana Žunić, prevoditelj UN-ovog Glavnog stožera Sektora jug. Bila je jako uznemirena zbog granatiranja.

.....Kada govorim o granatama koje su pale na područja naseljena civilima, htio bih naglasiti da osim četiri spomenute lokacije vojske, policije ili skladišta oružja, ja osobno nisam znao ni za kakve druge. Sigurno ne za takve koje bi se mogle nazvati strateškim vojnim ciljevima. Nisam siguran da li bi se lokalna radio postaja Knin i TV stanica samoproglašene "RSK" mogle smatrati za vojne ili strateške ciljeve. Zgrada radija i televizije, iza glavne ulice, u centru grada pogodena je očito u ranom jutarnjem napadu 4. kolovoza 1995. Posljednje vijesti Radio Knina emitirane su (mislim) oko 5:00 sati, upozoravajući slušatelje o predstojećem napadu. (Imam imena producenata "Radio Knina" koji bi mogli dati korisne dodatne informacije, uključujući i ono što su vidjeli, budući da je njihova zgrada imala dobar pogled na Knin jer gleda u pravcu planine Dinare, prema istoku, otkuda je počelo prvotno granatiranje širokih razmjera.

.....Procjenu broja civilnih zgrada koje je oštetilo granatiranje zasnivam na onome što sam vidio u jutro napada, prije nego što sam stigao u Glavni stožer Sektora jug, otprilike u 09:30 sati toga jutra. Također, s balkona na drugome katu Glavnog stožera Sektora jug, gdje se nalazi moj ured za tisak UN-a, naročito na onome što sam vidio u samom Kninu od 8. kolovoza, dana kada je Hrvatska vojska, koja je preuzela kontrolu

nad Kninom, dozvolila UN-u ograničen pristup glavnim ulicama Knina – zapravo uglavnom samoj glavnoj ulici. Razlog koji je dao general Čermak (vojni guverner Knina, očito ga je imenovao predsjednik Tudman) za dozvoljavanje postupnog pristupa ulicama, uključujući i sporedne ulice grada, pripadnicima UN-a, u fazama, bio je taj što su se oni prvo htjele uvjeriti da je situacija sigurna.

..... Na temelju ovih promatranja smatram da je pogodeno oko 200 civilnih lokacija tijekom granatiranja. Ovo uljučuje krovove stambenih zgrada i kuće koje su pogodene i oštećene šrapnelima, granatiranje, polupana okna, itd.

.....Granatiran je čitav Knin, po dužini i po širini. Vidio sam kako su oštećene četiri civilne zgrade na oba kraja Knina i u centru grada (koji se najviše granatiralo), što nadalje pokazuje da granatiranje nije bilo ograničeno na lokalitete gdje su se nalazile vojne i službene zgrade vlasti "RSK". Te četiri civilne kuće bile su: kuća koja je granatirana uz put nedaleko od Glavnog stožera UN-a, stambena zgrada s velikom rupom od granate na gornjem zidu, u centru grada u ulici iza glavnih policijskih i upravnih zgrada vlasti "RSK", krov civilne kuće u nizu kuća uz brdo u stražnjem dijelu grada i krov civilne kuće na samom kraju grada, blizu glavne škole.

.....Nekoliko trgovina i stanova iznad njih pogodile su granate, što je prouzrokovalo požar i uništilo trgovine na glavnoj ulici u centru Knina.

.....Pogođena je i poslovna zgrada suda i pravosuđa u Kninu, na glavnoj cesti od centra grada. O tome su jasno svjedočili brojni razbijeni i rasuti prozori na toj zgradi.

..... (Vojni promatrači UN-a iz tima UN-ovog Sektora jug snimili su brojne fotografije kako bi ilustrirali broj civilnih zgrada pogođenih tijekom granatiranja u svim dijelovima grada).

.....*Da li je "RSK" imala vojne pozicije unutar grada i koji su bili razlozi granatiranja Knina – htio bih nešto reći o ovome...*

.....Kada sam konačno došao u logor Glavnog stožera Sektora jug, žurno sam otišao u ured vojnih promatrača UN-a. Zamolio sam ih da mi kažu koliko je po njihovoj procjeni palo granata na Knin u tih prvih nekoliko sati. Nekoliko vojnih promatrača UN-a bilo je zauzeto telefonirajući, pokušavajući održati kontakt s uredima vojnih promatrača UN-a po Sektoru. To nije bilo lako budući da je hrvatska vojska ometala naše satelitske telefonske komunikacije. Oko sat vremena kasnije, kada sam ponovno otišao u ured vojnih promatrača, dvojica dežurnih časnika rekla su mi da su oni procijenili da je na Knin između 5:00 sati i 8:00 sati ujutro palo 1.100 granata.

(Sjećam se da je granatiranje, iako intezivno tijekom ostatka dana, bilo sporadičnije od intezivnog i zaglušujućeg granatiranja rano ujutro 5. kolovoza 1995. To nikada neću zaboraviti.) Po mom sjećanju, sljedeća intezivna runda granatiranja počela je kasno u noći 4. kolovoza, međutim, siguran sam da intezivno i teško granatiranje ponovno počelo rano slijedećeg jutra u subotu, 5. kolovoza 1995. To je bilo u oko 05:10 sati ujutro i trajalo je oko jedan sat, nakon čega se intezitet smanjio na uobičajeno sporadično granatiranje koje se potom nastavilo. To je bio uvod glavnom vojnom napredovanju na Knin, koje je izvršeno iz svih pravaca (drniška cesta, granični pravac iz Grahova i sa planine Dinare, koju je kontrolirala Hrvatska vojska i otkuda je, čini se, ispaljen velik broj granata. Sjećam se da se granatiranje Knina ponovno pojačalo, naročito iz pravca drniške ceste, dok su hrvatski tenkovi napredovali, granatirajući. Jasno se čuo zvuk granata koje su često grmjele iznad

krova zgrade Glavnog stožera UN-a, da bi eksplodirale ili u gradu ili na kraju grada. Mogli smo vidjeti dim, a i zrak je bio zasićen mirisom dima, eksploziva i kordita. Više od 300 civila koji su se okupili izvan glavne kapije Glavnog stožera UN-a tijekom kasnog poslijepodneva i večeri u petak, 4. kolovoza, preklinjali su nas da ih sklonimo i primimo unutra, s pravom su oko 21:30 sati postali vrlo emotivni. Njihov je broj rastao, budući da mnogi nisu pobjegli iz Knina, već su pobjegli u Knin iz selâ. Tvrdili su da je Hrvatska vojska bliže nego što smo mislili. Izvan kapije mogao se vidjeti očajnički prizor ljudi koji plaču, preklinjući da budu pušteni unutra. Bili su zbijeni. Žene s djecom, muškarci i žene, svi s izrazom očaja na licima. Došli su automobilima i traktorima nakrcanim stvarima. Naša grupa, koju je predvodio zapovjednik UN-ovog Sektora jug, kanadski general Alain Farand, stajala je nedaleko od glavne kapije procijenjujući situaciju. Razgovarali smo o ono malo mogućnosti koje su ti ljudi imali. Međutim, nije bilo sumnje što trebamo uraditi. Oko 22:30 sati, general Farand naredio je da dođe dodatno osoblje radi mjerâ sigurnosti, kao i da se brzo prireme neke zgrade unutar baze. Masa očajnih ljudi, s olakšanjem je nagrnula kroz kapiju zahvaljujući nam, mnogi od ljudi imali su ispružene ruke. Vojno osoblje Glavnog stožera UN-a pretražilo je muškarce u potrazi za oružjem, nađeno je veoma malo oružja. Tada to još nismo znali, no tijekom slijedećih šest tjedana logor Glavnog stožera Sektora jug postao je malo selo, zapravo izbjeglički logor. To je zapravo bio utočište Srbima koji su ostali na širem području Knina i okolnih sela. Nikoga nismo odbili. Knin je pao u ruke Hrvatke vojske već poslije 12:00 sati, u podne u subotu 5. kolovoza 1995. Bilo je to samo 12 sati nakon što su ovi očajnici ušli u logor Glavnog stožera. Haški Međunarodni sud, ukoliko to već nije uradio, treba preispitati akcije Hrvatske vojske, njezinih visokih časnika na terenu, kako onih koji odlučuju po vojnim tako i onih koji odlučuju po političkim pitanjima u vezi s gađanjem civilnih lokacija u Kninu. Ja i drugi djelatnici UN-a koji smo prisustvovali brojnim pregovorima o prekidu vatre između Hrvatske vojske i vojske "RSK", vrlo dobro znamo koji su visoki časnici Hrvatske vojske bili direktno odgovorni za UN-ov Sektor jug. Zone pod zapovjedništvom Hrvatske vojske bile su definirane kao, Hrvatska vojska, Zborna područje Split s Glavnim stožerom u Zadru i Zborna područje Gospić s glavnim stožerom u Gospiću. U operaciji "Oluja", ofenzivi protiv vojske "RSK" uglavnom je sudjelovala Hrvatska vojska ova dva zborna područja, napadajući područje Knina u Sektoru jug (kao i UN-ov Sektor sjever). Dva zapovjednika ova dva zapovjedništva Hrvatske vojske s kojima smo pregovarali o prekidima vatre i čije su vojne jedinice sudjelovale u operaciji "Oluja" bili su general-bojnik Ante Gotovina, s bazom u Glavnom stožeru HV-a u Zadru i pukovnik Norac, s bazom u glavnom stožeru Hrvatske vojske u Gospiću. Časnici UN-a u Glavnom stožeru Sektora jug dobro su znali da su oba ova zapovjednika odigrala važnu ulogu u izgradnji, jačanju i operativnom uvježbavanju svojih vojnih jedinica tijekom nekih osamnaest mjeseci koji su prethodili vojnom napadu. Mogao bih reći mnogo toga u ovoj izjavi. Zahtijevam da je djelatnici Međunarodnog suda koji je budu čitali prihvate kao prvi dio mnogih situacija i incidenata koje sam doživio, ne samo tijekom hrvatske vojne operacije "Oluja", nego i tijekom dugih dana i tjedana koji su uslijedili nakon te vojne akcije.

.....Svoju ispravljenu izjavu zaključujem ovdje, dana 30. srpnja 1998., zatražena pojašnjenja dodati ću uskoro, uključujući ona koja se odnose na gospodu Gotovinu i Norca iz Hrvatske vojske, kao i ona u vezi s događajima u kotlini kod Plavnog.

.....Potpisano 30. srpnja 1998. – Banja Luka

/potpisano/

/rukom dodan datum 31. srpnja 1998./